

Arts

Joan Vehí, fotògraf i col·leccionista, la història viva de Cadaqués

Inés Padrosa i Gorgot

Joan Vehí a la platja de Port s'Alguer amb una fotografia del mateix indret, feta per ell mateix als anys 60.

MÓNICA GUM, 2002

Nascut a Cadaqués el 29 de maig de 1929, Joan Vehí va tenir una infantesa i adolescència pròpia de qualsevol infant de la vila: arrelat als costums locals, vinculat al mar i a la terra, ajudava la família en tot allò que calia. Va ser durant una d'aquestes tasques –la verema de 1945– que es va produir la situació que propicià la ingerència en la seva vida d'una nova i inhabitual afició a l'època: la fotografia. A la verema d'aquell any hi havia un convidat amb càmera fotogràfica que no parava de fer fotos mentre els cadaquesencs anaven feinejant a la vinya, fins que va arribar el moment en què s'adonà que no hi havia rodet a la càmera. L'instant fou tan decebedor que el va empènyer a regalar l'aparell a l'adolescent que tenia al costat: en Joan Vehí.

Artesà de la fusta, Vehí va realitzar mobles dissenyats per Dalí i molts altres elements de la casa de Portlligat

El reporter

Per a Vehí, jove actiu que ja participava en algunes activitats locals, aquest obsequi li va permetre deixar imprès tot allò que li semblava susceptible de ser retratat, i així va ser com es convertí en el reporter que deixà constància d'esdeveniments quotidians i sense aparent rellevància en el seu moment, d'altres de familiars, i d'altres de les festes, casoris i celebracions més variades del municipi. Recollí en instantànies les petjades que deixaren al municipi tant els personatges locals com personatges populars amb estades temporals —actors com la Chunga, Samantha Eggar, polítics com Tarradellas, crítics d'art com Romero i Santos Torroella, pintor com Dalí i Pitxot, arquitectes com Bombelli, el rei Joan Carles o Cassià Just, abat de Montserrat—, les quals, en no haver-hi establert cap fotògraf oficial al municipi, en el dia d'avui constitueixen la història gràfica de la vila.

El col·leccionista

Amb els anys, a l'afició per la fotografia s'hi va sumar la del col·leccionisme fotogràfic. I a la ben nodrida col·lecció de càmeres —algunes de pròpies i altres regalades—, hi va afegir el material gràfic —fotografies, targetes postals, diapositives, clixés de vidre...— que arribava a les seves mans, ja fos per llegat familiar o com a obsequi dels qui eren coneixedors de la seva afició. D'entre les diferents càmeres amb les quals ha practicat la tècnica, la que recorda amb més estima i recança és una Voigtländer de tres objectius; i dic recança perquè li varen robar de l'armari on l'havia desat, amb l'estoig deixat com a enganyifa.

Aquesta ha estat i és, per al nostre biografiat, la seva principal afició, mentre que la seva ocupació ha estat

l'ofici de fuster. I les circumstàncies van voler que la confluència d'aquestes dues tasques el portessin per viaranys insospitats.

El fuster de Dalí

Després de fer l'aprenentatge al mateix poble, el 1951 es va decidir a obrir la fusteria pel seu compte. Gràcies a la seva bona execució va ser proposat pel contractista Puignau a Salvador Dalí, perquè li preparés tota mena de treballs de fusteria per a la seva casa de Portlligat, relació que va iniciar-se el 1952. Des d'aquesta data, a més de treballar en les qüestions bàsiques de la casa, li preparava els bastidors dels quadres (sense haverlos comptabilitzat, manifesta que a milers), entre els quals n'hi havia molts de grans dimensions, els embalatges... Executava també mobles dissenyats per Dalí. No era fàcil trobar l'interpret per a moltes de les idees que sorgien del pintor, i Vehí, desentenc del pintor, trobava sempre alguna que a Cadaqués podia competir amb la persona que ho resolldria: Joan Vehí. Aquest mai li va posar cap objecció als seus esbossos, al contrari, barrinava la manera de buscar les solucions, i les trobava.

La major part dels complements realitzats eren, per voluntat expressa del pintor, de fusta d'olivera, amb la intenció de donar sortida a la fusta de les oliveres mortes a causa de la glaçada de 1956. De totes maneres, explica Vehí, «l'olivera és un material molt difícil de treballar, tant per la seva duresa com perquè les vetes vénen del revés». Tot i així, les taules, tauletes, escriptoris... varen anar prenent forma. Seva és la famosa creu d'olivera (feta el mateix 1956) que serví de model per al *Crist de Portlligat*, o una taula que s'aguanta sobre un triangle (1957). Dalí tenia la idea i preparava

Joan Vehí al seu estudi-museu de Cadaqués.

MÓNICA CUMI, 2002

el croquis i ell hi posava la destresa en l'execució i les mesures adequades.

Vehí i Dalí es varen anar familiaritzant, i les converses de feina es convertien en tertúlies en les quals el pintor s'interessava per les qüestions de la vila. Tal i com ens podem imaginar, Vehí, que no es podia estar de portar la càmera, tampoc va deixar de fer-ho quan visitava el pintor, i en algunes ocasions era el mateix Dalí qui el requeria perquè hi acudís amb l'aparell i el retratés. En algunes d'aquestes trobades, recorda Vehí, es mostrava natural, tal com era, sense fer poses ni comèdia. «A Dalí, no el molestava que el retratés, al contrari: s'hi posava bé. Li agradava molt que el fotografessin i sempre et sorprenia amb un gest original i artístic». Tot sigui dit, si Vehí té el do de ser un bon artesà de la fusta, en el vessant fotogràfic el seu ull actua com l'objectiu de les millors càmeres fotogràfiques.

Primera rua de Carnestoltes, després de la Guerra Civil (1946).

Vista de Cadaqués, amb l'aigua glaçada en primer terme (1956).

Enterrament (anys 60).

Col·lisió de cotxes a l'entrada del poble (1960-62).

Verema a les vinyes dels entorns (1963).

La pesca, una de les activitats bàsiques a la vila (anys 60).

Dia d'inspecció de les fites de la finca de Portlligat. D'esquerra a dreta: Salvador Dalí, el notari Regot, Ramon Guardiola -que actuava com a advocat-, el passat de la notaria Segura i el capità Moore.

Una parella típica de cadaquesencs (anys 60)

Salvador Dalí, acompanyat de Gala i de Rosita Romans, la cuinera, en el moment d'abandonar Portlligat per dirigir-se a Estats Units.

L'arxiu fotogràfic

El 1996 va tancar la fusteria i va destinar l'espai a una exposició permanent de les seves col·leccions fotogràfiques. Actualment l'arxiu fotogràfic de Joan Vehí consta d'uns 60.000 negatius, 20.000 diapositives, a més de clixés de vidre i un nombre indeterminat de positius, material que abraça des de 1900 fins avui.

Les publicacions

Algunes de les seves fotos han estat publicades per diversos rotatius, com *La Vanguardia*, *Destino*, *Diari de Girona*, *l'Empordà*... És clar que, segons el període en què foren reproduïdes, el més habitual és no trobar-hi l'autoria; ja sabem que, en un determinat moment, no s'era prou estricte en aquestes qüestions. Darrerament, li sol·liciten les seves fotografies per a diferents treballs. A Cadaqués, però, ja fa anys que se li reconeix la seva trajectòria. El 1980 va ser la primera vegada que va ser convidat a una exposició, en la qual també participava Richard Hamilton, considerat el pare del *pop-art*. Més endavant, s'ha mostrat el seu treball en diferents locals cadaquesencs, al casino-societat L'Amistat, al Museu, i també ha estat sol·licitat per il·lustrar programes festius de temes diversos de la vila, o per acompanyar monografies com la d'Enric Trilla *Naufragis a la mar de l'Alt Empordà* (1944), *Cadaqués autèntic* (1998) d'Heribert Gispert, *Topònims de Cadaqués* (1999) de Firmo Ferrer, o de Manuel Parés, *La Llum d'Estrella Casas i Costa* (1999), *L'Escala. Quatre centenaris; llum, aigua i foc* (1999). A Cadaqués, el 1970 va tenir lloc el rodatge de la pel·lícula *El faro del fin del mundo*, versió cinematogràfica de la novel·la de Jules Verne *Le phare du bout du monde*, en la qual participaren actors

com Yul Brynner, Samantha Eggar i Fernando Rey. El nostre biografiat, Joan Vehí, va retratar els actors i diferents moments de l'efemèride que han servit a Lluís Molinas per completar la part del text relacionada amb l'esdeveniment a la monografia *La Costa Brava. Un plató per al cinema* (2002).

Però, en el camp de les publicacions, la més important fins ara és la seva aportació a la monografia d'Aurora Pérez *El retaule barroc de Cadaqués* (2001). Quan va tenir lloc la presentació del llibre, a la seu del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, Joan Vehí explicava que la seva dèria era poder fotografiar el retaule de l'església parroquial amb detall, però tot i haver-ho intentat, no podia aconseguir la perspectiva adequada atesa la grandària del conjunt artístic. Va veure que se li obria el cel quan, amb motiu de la seva restauració, l'any 1993, es varen muntar les bastides; llavors va poder aconseguir el seu desig: va retratar fins al mínim detall del retaule, imatges que han estat bàsiques per il·lustrar l'estudi del retaule barroc.

Els projectes

En aquests darrers mesos, la notícia que un cadaquesenc disposava de fotografies inèdites de Salvador Dalí ha transcendit als mitjans de comunicació, i li ha suposat tant d'èntron que ha estat entrevistat per rotatius d'àmbit peninsular i forans, i per televisions nacionals i estrangeres (com la BBC). Un d'aquests programes, *Tarasca*, el va enregistrar el 2002, i el documental va ser emès el diumenge 22 de desembre sota el títol de *Fusta de mestre (La relació entre Dalí i Joan Vehí)*. En el decurs de la projecció queda reflectida la seva relació amb el pintor. Aquest programa, enguany, ha estat mereixedor

del premi Carles Rahola de periodisme, de la vila de Cadaqués.

Actualment són diversos els projectes per als quals li han demanat la seva col·laboració. El més immediat serà la publicació del Pòrtic de l'obra fotogràfica de Vehí dedicada a Salvador Dalí, amb títol encara per determinar i d'imminent publicació quan aquest article surti a la llum (a la darrera del 2003); un altre és la proposta d'una exposició monogràfica a l'espai Dalí de Perpinyà, a més de noves entrevistes per a publicacions locals i estrangeres, i la participació com a retratista de Salvador Dalí a l'exposició «Dalí de l'Empordà», organitzada pels Amics del Museu Dalí i que s'inaugurarà el proper gener a Figueres. L'exposició ja té programada l'anada al Palau Robert de Barcelona i posteriorment serà itinerant per diferents indrets de Catalunya.

Joan Vehí ha tingut la sort de poder assaborir el ressò del seu treball, i comprovar com el domini de les dues tècniques —la d'artesà de la fusta i la fotogràfica— i la seva dimensió humana generosa, senzilla i natural, l'han portat, amb Dalí com a trampolí, a transcendir de l'àmbit local a l'universal.

Inés Padrosa i Gorgot
és llicenciada en història de l'art.